

Sygn. akt I USK 136/22

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania K. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 1 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 1470/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 czerwca 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu z dnia 8 lipca 2020 r. i przyznał K. Z. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, poczynając od dnia 1 września 2020 r. do dnia 30 maja 2025 r., a w pozostałym zakresie odrzucił odwołanie w części dotyczącej prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą - przedsiębiorstwo budowlane. Na podstawie kolejnych decyzji organu rentowego był uprawniony w okresie od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 sierpnia

2020 r. do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Niezdolność powstała w dniu 28 lipca 2017 r. Ubezpieczony wykazał 25 lat 4 miesiące 20 dni okresów składkowych i 3 miesiące 21 dni okresów nieskładkowych. Lekarz Orzecznik orzeczeniem z dnia 19 czerwca 2020 r. stwierdził, iż Ubezpieczony w aktualnym stanie zdrowia jest częściowo niezdolny do pracy od dnia 16 marca 2020 r. do czerwca 2025 r. Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że w oparciu o opinię biegłego sądowego z zakresu kardiologii dr M. W. K. Z. jest częściowo niezdolny do pracy od dnia 16 marca 2020 r., to jest od dnia wykonania badania ECHO. Niezdolność istnieje do dnia 30 maja 2025 r. W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 57 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: - Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), jak również na treść uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., I UZP 5/05.

Apelację od Wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 28 czerwca 2021 r. wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 1 grudnia 2021 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Sąd II instancji rozpoznając apelację organu rentowego, ustalił i zważył, że apelacja organu rentowego pozostaje zasadna, zaś wyrażone w niej stanowisko znajduje uzasadnienie w rozważaniach do uchwały składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., wydanej do sprawy II UZP 1/09, zgodnie z którą prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy nabyte na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustaje, gdy ustanie warunków całkowitej niezdolności do pracy (art. 101 pkt 1 tej ustawy, zgodnie z którym prawo do świadczeń ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa, tu: całkowita niezdolność do pracy).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1 grudnia 2021 r. złożył pełnomocnik z urzędu ubezpieczonego K. Z. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, z uwagi na fakt, iż Sąd Apelacyjny dopuścił się rażącej obrazy

przepisów prawa procesowego, mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 477¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. w zw. z art. 386 k.p.c. w związku z zaniechaniem zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie decyzji ZUS w okolicznościach, gdy w sprawie ujawniły się nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności ubezpieczonego do pracy, powstałe po dniu złożenia odwołania od tej decyzji, rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 57 ust. 1 i 2 w zw. z art. 61 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z niezasadnym oddaleniem odwołania skarżącego w sytuacji, gdy w sprawie zachodziły warunki do uznania go za całkowicie niezdolnego do pracy. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym oraz o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, w szczególności za sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej, które to koszty nie zostały uiszczone ani w całości, ani w części, według norm prawem przepisanych.

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (w związku z tym, że nie spełnione zostały przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania, wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia kryteriów określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., nie może zatem zostać przyjęta do rozpoznania.

Po pierwsze, skarga kasacyjna jest wymagającym środkiem odwoławczym. Strona skarżąca zobowiązana jest do szczegółowego i wnikliwego przedstawienia przyczyny uzasadniającej merytoryczne rozpoznanie sprawy. Nie jest wystarczające odwołanie się do ogólnych ustawowych zwrotów. Nie jest zatem odpowiednie stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, o

czym ma świadczyć analiza materiału dowodowego sprawy. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że na etapie przedsądu rolą Sądu Najwyższego nie jest szczegółowe roztrząsanie podstaw kasacyjnych. Obowiązkiem strony jest przedstawienie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi w taki sposób, aby oczywista trafność skargi kasacyjnej dla przeciętnego prawnika, była niewątpliwa, z góry widoczna, bez konieczności głębszej analizy stosunku prawnego oraz bez sprawdzania i oceny dowodów. Wniosek skarżącego warunków tych nie spełnia.

Po drugie, podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przypomnienie to ma znaczenie, gdyż zgłoszone przez Ubezpieczonego podstawy skargi kasacyjnej koncentrują uwagę na stanie faktycznym i ocenie dowodów. Skoro w postępowaniu kasacyjnym podnoszenie tych kwestii nie jest dopuszczalne, to skarga kasacyjna, która na nich się opiera, nie może zostać uznana za oczywiście uzasadnioną.

Po trzecie, zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. naruszenie przepisów postępowania może stanowić podstawę skargi kasacyjnej tylko wówczas, gdy mogło mieć ono istotny wpływ na wynik postępowania. Uwzględnienie skargi kasacyjnej na tej podstawie wymaga wykazania przez skarżącego, że następstwa stwierdzonych wadliwości ukształtowały treść zaskarżonego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z 1 maja 2017 r., II CSK 514/16, LEX nr 2333029).

Skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje na naruszenie art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. z tym że jak przyjmuje się w literaturze przedmiotu (zob. K. Antonów, Prawdliwość decyzji organu rentowego a uwzględnianie stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy [w:] Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Pojęcie oraz właściwości postępowań przedsądowych i ochrony cywilnosądowej, Warszawa 2011 r.) zmienność stanu zdrowia ubezpieczonego nie zawsze wiąże się z ujawnieniem „nowych okoliczności”, rozumianych jako dysfunkcja organizmu nieistniejąca w chwili rozpatrywania wniosku o świadczenie przez organ rentowy. W powyższym ujęciu za nowości dowodowe - powoływane w sądowym postępowaniu odwoławczym, a uzyskane po złożeniu odwołania - nie można zatem uznać faktów (np.

dokumentacji z badań lekarskich) stwierdzających istnienie niezdolności do pracy w chwili wydania zaskarżonej decyzji czy też jedynie wskazujących na zmianę tego samego stanu chorobowego (tj. z punktu widzenia ubezpieczonego - jego pogorszenia), co znajduje swoje odzwierciedlenie w naturalnej fluktuacji stopni niezdolności (np. z częściowej na całkowitą lub odwrotnie) i różnym natężeniu naruszenia sprawności organizmu. Nowa okoliczność w rozumieniu art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. to tego rodzaju zdarzenia faktyczne, które, choć powstałe po wniesieniu odwołania, mają znaczenie dla oceny stanu zdrowia do dnia decyzji, ale już nie na przyszłość (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 13 lutego 2018 r., III AUa 250/17, LEX nr 2504680).

Poza tym zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. jest wyjątkiem od zasady, według której sąd pierwszej instancji kontroluje tylko stan rzeczy - faktyczny i prawny - istniejący w chwili wydania decyzji przez organ rentowy. Wyjątek ten przewiduje możliwość uchylecia przez sąd decyzji organu rentowego, przekazania sprawy do rozpoznania (i ewentualnego wydania nowej decyzji) organowi rentowemu, z jednoczesnym umorzeniem postępowania sądowego. Jest to możliwe wówczas, gdy w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji doszło do ujawnienia się nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. Ujawnienie się tego rodzaju nowych okoliczności może wpłynąć na sposób rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pierwszej instancji. Muszą one jednak ujawnić się przed zamknięciem rozprawy w tym sądzie. Inaczej mówiąc, w sprawie o stwierdzenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy możliwe jest uchylenie decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania, jednak tylko wtedy, gdy zmiana w stanie zdrowia wnioskodawcy wpływająca na stwierdzenie jego niezdolności do pracy nastąpiła do chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji (art. 316 k.p.c.). Skoro jest to wyjątek od zasady, przewidującej kontrolowanie przez sąd ubezpieczeń społecznych stanu rzeczy na dzień wydania decyzji przez organ rentowy, to wyjątku tego nie można interpretować rozszerzająco i zakładać, że możliwe jest stosowanie art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. także przez sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada

2016 r., I UZ 43/16, LEX nr 2167625, wyrok Sąd Najwyższy z 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149). Zarówno z wykładni językowej (której przedmiotem jest analiza dosłownej treści art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.), jak i z wykładni systemowej (badającej umiejscowienie tego przepisu wśród innych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie odrębne w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych) wynika, że przepis ten dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji i może być zastosowany jedynie przez sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny nie mógł go zatem zastosować, a przez brak zastosowania naruszyć (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., I UK 311/17, LEX nr 2508646).

Jednocześnie w uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazuje, że biegły sądowy opiniując na podstawie badania przeprowadzonego w dniu 9 lutego 2021 r., wskazał, że „badany K. Z. obecnie zgłasza duszności wysiłkowe, wchodzi na I piętro, przejdzie 200 metrów. Skarży się poza tym na drętwienie stopy lewej”, co – zdaniem skarżącego - świadczy o ujawnieniu się nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy. Z tym że jak wynika z wniosków biegłego zawartych w opinii z dnia 29 marca 2021 r. (s. 6), nowe okoliczności (dolegliwości zgłaszane przez ubezpieczonego w dniu badania) nie przełożyły się na orzeczenie Lekarza ZUS, z którym biegły pozostawał zgodny. Odwołaniu się do innych decyzji powinna towarzyszyć dyskursywność stylu formułowania uzasadnienia własnej decyzji, polegająca na wskazaniu sposobu wyprowadzenia tezy, zakresu uwzględnienia innej decyzji oraz argumentów nieprzyjętych, a także występujących w innych decyzjach, ze wskazaniem przyczyn przyjęcia stanowiska wykorzystanego. Wyeliminowałoby to praktykę powoływania tych decyzji, które są zgodne z prezentowanym poglądem podmiotu podejmującego decyzję i pomijania „bez słowa” innych, które nie są z takim stanowiskiem zgodne (L. Leszczyński, Jednolitość orzecznictwa jako wartość stosowania prawa, *Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Materiały Naukowe. Jednolitość orzecznictwa Standard – instrumenty – praktyka*, tom I, Warszawa 2015, s. 17).

Nie znajdując podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach pomocy

prawnej udzielonej z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 15 ust. 2 w związku z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714 ze zm.).